

Caracterul national al poeziei eminesciene

De o suta de ani ne este dor de Eminescu si, oricat ar vremui peste noi o istorie vitrega, Poetul Etern este si va ramane al nostru, al romanilor; in fiecare dintre poeziile sale se rasfrange modul de a gandi al acestui neam, asa cum cerul instelat se oglindeste intr-un bob de roua: sentimentul timpului, istoria vazuta ca drama, spatiul romanesc, vremelnicia umana, figurile mitologiei nationale - toate isi gasesc locul in aceste creatii.

In termeni de dictionar, prin "national" se intelege ceea ce este propriu unei natiuni, ceea ce ii apartine sau o caracterizeaza. In lumina acestei definitii, o cercetare globala a poeziei eminesciene, releva ca, in toate compartimentele ei (tematic, ideatic, artistic, lingvistic), aceasta are un profund caracter national.

Sentimentul timpului, al curgerii lui neoprite in rotatia anotimpurilor si al caracterului vremelnic al fiintei umane este prezent in folclor, dar si in literatura scrisa. Din constiinta aceasta tragica se naste setea de eternitate (exprimata in balada pastorală "Miorita" despre care Mircea Eliade scria ca reprezinta arhetipul nostru spiritual).

Cele doua "fete" ale timpului vor da nastere, in poezia eminesciana, la tot atatea ipostaze ale acestuia:

1. Timpul ca vesnicie;

2. Timpul ca durata (numita frecvent "clipa").

1. Timpul ca vesnicie este cel anterior nasterii Universului si este situat in neguri de nemiscare: "La-nceput, pe cand fiinta nu era, nici nefiinta Pe cand totul era lipsa de viata si vointa, Cand nu s-ascundea nimica, desi tot era ascuns... Cand patruns de sine insusi odihnea cel nepatruns ". ("Scrisoarea I").

lesirea din acesta stare de gratie se va produce prin nasterea primei planete ca urmare a vointei de a trai (despre care vorbea Schopenhauer).

Dar "lumea mare" a carei viata se intinde pe "mii de veacuri inainte" isi pierde, odata Cu nasterea, eternitatea absoluta; maruntele fiinte umane nici nu-si dau seama ca vesnicia Universului este doar relativa ("Cum ca lumea asta-ntreaga e o clipa suspendata / Ca-ndaratu-i si-nainte-i intunerice se arata") si ca va fi urmata de intoarcerea in "eterna pace".

Convertirea timpului curgator in eternitate ("Timpul mort si-ntinde trupul si devine vecinicie") este inotita de o acuta filosofie a nimicului:

"Cand sorii se sting si cand stele pica,
imi vine a crede ca toate-s nimica, "
("Mortua est!")

In apropierea vesniciei se afla geniul: faptura a primei creatii (intrucat Demiurgul a zamislit, mai intai, geniul/spiritul si pe urma lumea materiala si pe oamenii comuni), geniul incearca mereu sa se intoarca in eternitatea pura:

" Caci unde-ajunge nu-i hotar,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Nici ochi spre a cunoaste,
Si vremea-ncearca in zadar
Din goluri a se naste. " ("Luceafarul").

Fiind inasa o fiinta asezata intre oameni si zei, geniul eminescian traieste complexul luciferic al "caderii" in lumea comuna; aici va cunoaste sentimentul propriei fragilitati si al suferintei nascute din iubire:

"Nu credeam sa-nvat a muri vreodata;
Pururi tanar infasurat in manta-mi,
Ochii mei naltam visatori la steaua Singuratatii.
Cand deodata tu rasarisi in cale-mi,
Suferinta tu, dureros de dulce ...
("Oda (in metru antic) ").

Solutia o constituie detasarea, izolarea mandra de framantarile lumii (care incercase sa -l momeasca prin cantecul ei de sirena):

"De te-ndeamna, de te cheama
Tu ramai la toate rece. " ("Glossa").

Tot in vecinatatea vesniciei se afla si cei doi indragostiti eminescieni (din poezia anterioara anului 1876): plasati sub lumini de Geneza, in apropierea apelor primordiale din care se naste luna, cei doi "copii/Cu plete lungi, balaie" se vor incadra in armonia cosmica, intrucat "numai dragostea si moartea ii pot reda Universului pierduta lui unitate" (Zoe Dumitrescu Busulenga).

2. Timpul ca durata este "clipa cea repede" a vietii omului comun. Atat de frumos exprimata in folclorul national, ideea vremelniceii umane capata accente dramatice in elegia filosofica "Revedere". intors la batranul codru, dupa o calatorie initiatica prin lume, omul intelege un mare adevar: codrul (in ale carui lacuri se reflecta nasterea stelelor) se impartaseste mereu din timpul pur al Genezei, pastrandu-si viata fara de moarte.

Ridicat la rangul de Idee platonician, codrul eminescian apartine spatiului romanesc, in care Dunarea devine o ipostaza a raului heraclitic.

"Si de-i vremea buna, rea, Mie-mi curge Dunarea ".

Cu atat mai dramatica devine conditia umana (fixata in doua versuri de mare profunzime):

"Numai omu-i schimbator, Pe pamant ratacitor,"

Destinul uman este rezumat si in cinci strofe din discursul Demiurgului ("Luceafarul"). Aici, termenii: "un om", "oamenii", "oameni" (si metafora valurilor care ii caracterizeaza) sunt insotiti de verbe ca: "piara", "s-ar naste", "afla" (un mormant), "rasar", "se nasc", "mor" sugerand necontenitul ritual al trecerii generatiilor.

Viziunea asupra istoriei nationale proiecteaza in mit si in epopoe existenta poporului roman.

Timpul istoriei nationale cunoaste, si el doua ipostaze:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

1. Ipostaza mitica este cea din vastul poem "Memeto mori!", in care, invartind uriasa roata a istoriei lumii (cum spunea Calinescu), autorul se opreste si asupra Daciei.

Aici, Dacia veche este infatisata ca un spatiu privilegiat, sacralizat prin prezenta zeilor care coboara prin poarta solara, spre a se amesteca cu oamenii.

2. Ipostaza eroica este infatisata in prima parte a poemului "Scrisoarea III", in care autorul alege un moment repetabil, arhetipal al devenirii noastre ca popor: lupta dintre Mircea si Baiazid, de la Rovine.

Primul este unul dintre termenii triumphiului domn-patrie-romani si reprezinta statornicia in insula de nemurire care este tara. Voievodul roman nu apara doar un teritoriu, ci o "cetate" facuta "din noi" (cum scria, intr-o varianta, autorul). Peste tara lui Mircea s-au abatut necontenit furtunile istoriei, Darius si alti "imparati pe care lumea nu putea sa-i mai incapa", purtandu-si puhoaietele omenesti peste Dunare; toti au cerut "pamant si apa" (insemnele supunerii), dar toti au fost nimiciti si uniformizati in amestecul de apa si pamant in care au fost transformati:
"Cum venira, se facura toti o apa s-un pamant".

Ca in vechile epopei, tabloul bataliei se incheaga pe un plan de maretie fantastica : Dunarea devine un "personaj" fabulos (a carui manie ineaca "spumegand" ostile inamice), codrul sloboade din adancurile lui, miile de "capete pletoase" (imagini multiplicatale ale stramosilor daci), iar "raul, ramul" care mereu se misca, simbolizeaza viata fara sfarsit a pamantului romanesc.

in episodul bataliei, Mircea devine erou de epopee, manand in lupta "vijelia-ngrozitoare", ca si cand in el s-ar fi intrupat Mania universală.

Descrierea spatiului romanesc constituie o alta coordonata a caracterului national ai liricii eminesciene.

Spatiu poetic eminescian este cel mioritic: bland, unduios, cald si ocrotitor, aflat (ca in creatia populara), intr-o necontenita comuniune cu omul.

Si toposul descris de poet cunoaste mai multe ipostaze:

1. Ipostaza fabuloasa: poezia "Fiind baiet paduri cutreieram" se incadreaza intr-o "eterna reintoarcere" la spatiul magic al copilariei. Reperetele acestui cadru sunt cele cunoscute: padurea, izvorul, luna, noaptea.

Este un spatiu muzical si armonios, in care "apa suna-ncetisor", iar ramurile isi transmit freamatul, ca intr-o imbratisare.

in acest tablou, glasul eternelor izvoare si luna care trece pe cer in eterne rotatii, se incadreaza in ritmurile cosmice, aducand somnul si visarea.

De aici, incepe planul fabulos: sub lumina argintie, peisajul se transforma in "rai din basme"; ca intr-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

o alta lume, prin ierburile inalte si fosnitoare se aud, parca sosind din mit, turmele de cerbi care vor asista la nasterea, dintr-un tei, a unei blonde zane.

2. Ipostaza feerica este intalnita in poezia naturii si iubirii anterioara lui 1876: spatiu al dorului de dragoste, alcatuit din irizari albastre si susur de ape, natura eminesciana este strabatuta de un fior cosmic, cu adancimi de vecie.

Prelucrarea unor mituri autohtone constituie o alta trasatura a caracterului national al poeziei eminesciene.

Crescut intr-un orizont magic alcatuit din "povesti si doine, ghicitori, eresuri", poetul se va intoarce necontenit catre acestea: eresul potrivit caruia unii morti se transforma in stafii ("Strigoii"), credinta ca langa fiecare nou nascut stau niste ursitoare ("Povestea Dochiei si ursitorile") sau ideea ca fiecare om are o stea ("Povestea magului calator in stele") isi gasesc minunate intrupari in opera eminesciana.

Cel mai elocvent exemplu il constituie insa mitul Zburatorului care a dat nastere poemelor "Calin (file de poveste)" si "Luceafarul".

in ambele, mitul este integrat unui basm al Carui timp ("A fost odata ...") este illo tempore, inceputul lumii; in ambele, fata vizitata de Zburator este pamanteanca si zana, alunecand spre una dintre cele doua conditii.

Importanta este insa convertirea Zburatorului din "Luceafarul": fiinta supranaturala care stapanise visul erotic al pamantencei, se universalizeaza devenind eon. Scos din mit si fixat, in final, pe ecranul unei eternitati senine, el isi va schimba conditia dionisiaca in apollinica detasare, caci aventura nu se va repeta niciodata.

Nici unul dintre poetii anteriori lui Eminescu, n-a ridicat limba romana la nivelul sublimului si putini au facut-o dupa aceea, cu aceleasi rezultate.

intelegand ca limbajul poetic trebuie sa porneasca de la origini, de la limba veche, Eminescu le-a imprimat unora dintre versurile sale un parfum cronicaresc unic ("Au prezentul nu ni-i mare? ..."); inspirandu-se din folclor, poetul a realizat o armonie unica ("Peste varf de ramurele/Trec in stoluri randunele, /Ducand gandurile mele/Si norocul meu cu ele"); numeroase sunt, de asemenea, expresiile populare ("bata-i vina"), formele populare si familiare ale vorbirii ("De nu m-ai uita incalte") ca si folosirea, uneori in rima, a cuvintelor legate prin cratima ("recunoasca-l/dascal").

Acestor procedee li se adauga introducerea unor concepte filosofice, termeni mitologici, nume proprii, notiuni, toate fiind imbinat intr-un limbaj fara seaman.

Numit de Calinescu "Poetul national", Eminescu i-a asigurat poporului din care s-a intrupat un sacru loc in eternitate.